

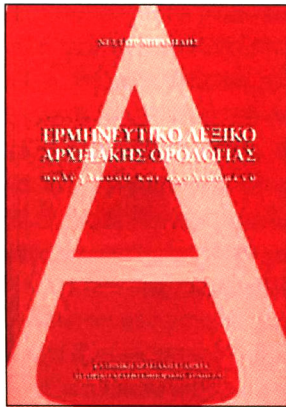
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ: ΜΑΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ ~ ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ ~ ΔΗΜΟΣ ΘΕΟΣ ~ ΡΟΒΗΡΟΣ ΜΑΝΘΟΥΛΗΣ ~ ΗΛΙΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗΣ ~ ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ ~ **Αναπαραστάσεις της 'Ιστορίας** ~ *Γιά δύο ρώγες σταφύλι* ~ **Άστικός χώρος στον κινηματογράφο** ~ Η ληστεία της υπαίθρου στον κινηματογράφο ~ **Τό δικίο του βουνού και ο νόμος του κράτους** ~ Ρουσσος Κούνδουρος και «Ελληνική Ανασυγκρότησις» ~ Κρατικά κινηματογραφικά έπικαιρα ~ Σταύρος Τορνές, Σχέδιο σεναρίου ~ **Θανάσης Βέγγος: από τη Μακρόνησο** στον... *Τσαρλατάνο* ~ *Happy Day* ~ **Πρίν και μετά τον Μάη του '68** ~ Κινηματογραφικά άρχεια ~ **Ταινιοθήκη της Ελλάδας** ~ Έθνικό Όπτικοακουστικό Αρχείο ~ **Ό Άγνωστος Στρατιώτης της Αθήνας** ~ Έκτακτο Στρατοδικείο Λαμίας ~ **Έλλη Παππά** ~ Μαρία Μπέικου ~ **Έλληνική νεολαία στον 20ό αιώνα** ~ Λεξικό Αρχειακής Όρολογίας ~ **Μνήμη Εϋης Όλυμπίτου** ~ Ό θάνατος του στρατηγού Σαράφ

Γιά τό βιβλίο τοῦ Νέστορα Μπαμίδη *Ἑρμηνευτικό λεξικό ἀρχαιολογίας: πολύγλωσσο καί σχολιασμένο*, Θεσσαλονίκη, Ἑλληνική Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία - Ἱστορικό Ἀρχεῖο Ἐμπορική Τράπεζας, 2010.

Λεξικό

Ἀρχαιολογίας

Ενα ὀλοσέλιδο κεφαλαῖο ροδαλό Α μέ πόδια γυριστά πρὸς τα μέσα καλύπτει τό κόκκινο κεραμιδί ἐξώφυλλο. Α γιά τὰ ἀρχεῖα, Α γιά τήν ἐνδειξη λεξικοῦ, Α γιά τήν Ἀρχαιολογική Ἑταιρεία, Α γιά μιὰ ἀρχή. Στό ὀπισθόφυλλο ἕνα ἀντίστοιχα μεγάλο κεφαλαῖο Ψ μιάς καί ὁ τελευταῖος ἀρχαιολογικός ὄρος τοῦ λεξικοῦ εἶναι ἡ «ψυχρή ἀποθήκευση». Ἑλληνικός ἀρχαιολογικός ὄρος ἀπό Ω δέν ὑπάρχει.

Γενικά ἀπό λεξικά καί ἐγκυκλοπαιδεῖες δέν τά πάμε πολύ καλά. Ὑπολειπόμαστε. Ἰδιαιτέρα λείπουν ἐπιμέρους λεξικά, νά καλύπτουν εἰδικές περιοχές. Χρειάζονται πολλή, συστηματική καί σχολαστική δουλειά. Σκύψιμο πάνω στίς λέξεις, τά νοήματά τους στό παρελθόν καί τό παρόν, στίς ρίζες τους, στά ἑλληνικά καί σέ ἄλλες γλώσσες, σέ ἀντιστοιχίες, σέ ὀρισμούς. Εἶναι διαδικασία ἐπίπονη καί μακροχρόνια. Ἔργασία ὑψηλῆς πειθαρχίας καί τεχνικῆς, πού δέν θεωρεῖται δημιουργική καί δέν τυγχάνει ἀναγνώρισης, τουλάχιστον ἄμεσης. Συχνά μάλιστα ἔρχεται ἀντιμέτωπη μέ τήν δυσπιστία ὅσον ἀφορᾷ θέματα ἐγκυρότητας, ἱκανοποιητικῆς ἔρευνας ἢ καί ἐπιλογῶν. Καί ὅμως, τά λεξικά καί οἱ ἐγκυκλοπαιδεῖες ἀποτελοῦν τήν ὑποδομή κάθε γλώσσας, κάθε ἐπιστήμης, εἶναι ἡ βάση, τά κοινά θεμέλια πάνω στά ὁποῖα χτίζονται ἡ σκέψη, ἡ πράξη καί ἡ ἐπικοινωνία.

Ἀκριβῶς ἐπειδή ἀπαιτοῦν σκληρή ἀφοσίωση, θά ἔλεγε κανεῖς ὅτι εἶναι ἔργα συλλογικά, συντονισμένης ὁμαδικῆς προσπάθειας. Τό *Ἑρμηνευτικό λεξικό ἀρχαιολογίας* δέν ἀνήκει σέ αὐτήν τήν κατηγορία, εἶναι καρπός τῆς ἐργασίας ἑνός ἀνθρώπου. Εἶναι σύνηθες φαινόμενο στήν Ἑλλάδα, ἐπιστημονικά ἔργα «κοινῆς ὀφέλειας», ἀντί νά σχεδιάζονται καί νά πραγματοποιοῦνται ἀπό ἐθνικούς φορεῖς, νά ὑλοποιοῦνται ἀπό ἄτομα ἢ μικρές ὁμάδες, στά περιθώρια τῆς ἐπικράτειας τοῦ κρατικοῦ συστήματος. Τοῦτο τό λεξικό, δουλειά ἐπίμοχθη, γίνεται, γιά μιὰ φορά ἀκόμα, ἀπό τό περίσσευμα ἐνέργειας καί χρόνου μέ συνειδητό μεράκι.

Ὁ Νέστωρ Μπαμίδης, ἄνθρωπος πού δρᾷ στό χωρο τῶν ἀρχείων ἀπό τό 1989, ἔχει παρακολουθήσει ἀπό κοντά τήν ἑλληνική μέ καί τήν εὐρωπαϊκή διαδρομή τῶν ἀρχείων σέ ὅλες τῆς τίς ὀψεις: πρακτικές καθημερινές καί θεωρητικές

ἐπιστημονικές, καί εἶναι σήμερα διευθυντής τῶν ΓΑΚ - Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Μακεδονίας.

Τό προλογικό σημείωμα ὑπογράφει ὁ Νίκος Ε. Καραπιδάκης. Ὑπογραμμίζει τήν ἀνάγκη γιά καθιερωμένους ἀρχαιολογικούς ὅρους, ὥστε ἡ ἐπικοινωνία νά εἶναι ἀποτελεσματική καί τό ἔργο τῆς ταξινόμησης νά ἐκτελεῖται μέ ὁμοιομορφία. Ἀνατρέχει στό εὐρωπαϊκό ἀρχαιολογικό τοπίο τῶν περασμένων δεκαετιῶν καί τοποθετεῖ τίς ἀπαρχές τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἀρχαιολογίας μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τονίζοντας τήν καθοριστική συμβολή τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου τῶν Ἀρχαίων (ΔΣΑ). Ἀναφέρεται στά ἑλληνικά πράγματα πού ἀρχίζουν νά κινoῦνται βελτιωτικά μετά τό 1980 μέ βοηθητικές κατευθυντήριες ἐκδόσεις καί τήν ἴδρυση τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ὁ νόμος περί Γενικῶν Ἀρχαίων τοῦ Κράτους (Ν. 1946/1991), στό ξεκίνημα τοῦ 1990, ἔθεσε ἕνα ἐνοποιητικό πλαίσιο, ὄρισε ἀρχαιολογικές πρακτικές καί ἔβαλε τό θεωρητικό περίγραμμα. Σημαντικό ρόλο σημειώνεται πῶς ἔπαιξε καί ἡ διδασκαλία ἀρχαιολογικῶν καί βιβλιοθηκονομικῶν σπουδῶν σέ πανεπιστημιακό ἐπίπεδο καί οἱ εὐκαιρίες πού προσέφερε ἡ ἀνάπτυξη τῶν νέων τεχνολογιῶν.

Ἡ Εἰσαγωγή πού προτάσσεται περιγράφει τίς «Συνθηκες» πού κατέδειξαν τήν ἀνάγκη «ἐνδο-συνεννόησης» σέ σχέση μέ τοῦς ἀρχαιολογικούς ὅρους. «Τό ἔναυσμα» ἔχει προσωπικό χαρακτήρα καί ἀνατρέχει πολύ σύντομα στήν πορεία πού ὀδήγησε τόν Ν. Μπαμίδη στήν ἀπόφαση νά καταπιστεῖ μέ τό *Λεξικό*. «Οἱ στόχοι» πού ζητήθηκε νά ὑπηρετηθοῦν εἶναι ἡ ἀπόδοση στά ἑλληνικά ἀρχαιολογικῶν ὀρων σύμφωνα μέ τά πρότυπα τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Ἀρχαίων, μιά συμβολή στήν ἑλληνική βιβλιογραφία, καί ἡ στήριξη τῆς διεθνoῦς ἀνταλλαγῆς πρακτικῶν καί ἐμπειριῶν μέ ἕνα κατάλληλο ἐργαλεῖο. «Ἡ διαδρομή» ἀναφέρεται στό χρονικό τῆς ἐργασίας πού ξεκίνησε τό 2002. Μικρός ἀπολογισμός δίνεται στήν «Κατάληξη». Ἡ σκέψη γιά τήν

πιό «εὐέλικτη, διαδραστική ἠλεκτρονική ἔκδοση», μέ εὐρύτερη συνεργασία ἀρχαιολογικῶν, δείχνει τό ἀνοιχτό πνεῦμα πού διέπει τόν συγγραφέα καί τίς εἰλικρινεῖς του διαθέσεις. Γίνεται λεπτομερῆς ἀναφορά στίς ἐντυπες καί ἠλεκτρονικές «Πηγές»: πολὺγλωσσες, δίγλωσσες, μονόγλωσσες. Βάση εἶναι ἡ ἔκδοση τοῦ ΔΣΑ μέ τά περίπου 1.500 λήμματα (ἐδῶ φιλοξενoῦνται 1.280 λήμματα), βάσεις τῆς ΕΕ, τῆς Ἑταιρείας Ἀμερικανῶν Ἀρχαιολογικῶν, τῶν Κρατικῶν Ἀρχαίων Αὐστραλίας, γαλλικές πηγές, ἑλληνικά γενικά λεξικά καί ἄλλα. Ἀκολουθεῖ ἡ «Δομή τοῦ Λεξικοῦ»: πῶς παρουσιάζονται οἱ ὅροι, οἱ ὀρισμοί ὅταν κλείνουν περισσότερες ἀπό μία ἔννοιες, πῶς δίνεται ἡ ξενόγλωσση ἀπόδοση, ἐπεξηγoῦνται τά σύμβολα, ὁ τρόπος σήμανσης, καί ὀρίζονται τό ἑλληνικό καί διεθνές πρότυπο πού ἀκολουθήθηκε.

Στήν συνέχεια γίνεται λόγος γιά τά τρία παραρτήματα πού συμπληρῶνουν τό Λεξικό. Τό Παράρτημα I περιλαμβάνει «Ἀντίστροφα Λεξικά» ἀπό πέντε γλώσσες, τά ἀγγλικά, τά γαλλικά, τά ἰσπανικά, τά γερμανικά, τά ἰταλικά πρὸς τά ἑλληνικά. Μέ τήν πρώτη ματιά φαίνεται ἡ συγγένεια τῶν λατινογενῶν γλωσσῶν καί τῶν ὀρων τους, φαίνεται καί ἡ ἐπικράτηση ὁμοιόμορφων ὀρων. Ἄλλοῦ δέν πρόκειται γιά ὀρους ἀλλά γιά περιγραφές. Τό Παράρτημα II τιτλοφορεῖται «Ἡ γωνία τοῦ EAD», ὅπου EAD ἡ Κωδικοποιημένη Ἀρχαιολογική Περιγραφή, ΚΑΠ συντομογραφικά, καί περιέχει: Βασικές ἔννοιες, Ἀλφαβητικό πῖνακα τῶν στοιχείων καί Πῖνακα ταύτισης πεδίων ΔιΠΑΠ- EAD. Τέλος τό Παράρτημα III «Βιβλιογραφική πληροφόρηση» περιλαμβάνει τίς βιβλιογραφικές πηγές, τίς παραδοσιακές καί τίς ἠλεκτρονικές πού χρησιμοποιήθηκαν, ἀλλά καί ὅσες ἀπλά ἐντοπίστηκαν.

Οἱ ὀροι τοῦ *Ἑρμηνευτικοῦ λεξικοῦ ἀρχαιολογικῆς ὀρολογίας*, ἐκτός ἀπό ὀρους τῆς ἀρχαιολογικῆς ταξινόμησης, τῆς τεκμηρίωσης, τῶν ἐνεργειῶν, περιλαμβάνουν, ὅπως εἶναι εὐλογο, ὀρους τῶν ὑλικῶν, τῆς βιβλιοδεσίας, τῆς συντήρησης,

συμβάλλοντας με τόν τρόπο αυτό και σέ άλλα πεδία τά όποια δέν διαθέτουν λεξικά όρων και δείχνοντας λειτουργικές και δομικές συγγένειες.

Η έκδοση κυκλοφόρησε μέ τήν σύμπραξη τής ΕΑΕ και του Ίστορικού Άρχείου Έμπορικης Τράπεζας, πού διατηρεΐ σημαντικό άρχείο γεννημένο άπό τήν ίδια τήν Έμπορική Τράπεζα και έχει παράδοση στήν έκδοση επιστημονικών βιβλίων, ιστορικού και πολιτιστικού περιεχομένου κυρίως. Συμπράξεις σέ συνεκδόσεις τά τελευταΐα χρόνια πληθαΐνουν, όταν διάφορες δυνάμεις ένώνονται προκειμένου νά καταφέρουν νά κυκλοφορήσουν έντυπα ιδιαίτερες έργασίες. Οί φορείς άνοίγονται σέ συνέργιες όλο και συχνότερα, μέ θετικά άποτελέσματα.

Ίδρυμένη τό 1990, ή Έλληνική Άρχαιική Έταιρεία έχει πιά διανύσει μιá εικοσάχρονη πορεία, κατά τήν διάρκεια τής όποίας προσπάθησε νά στηρίξει τήν ύπόθεση «άρχεια» στήν Έλλάδα μέ ήμερίδες, συνέδρια, επιμορφωτικά σεμινάρια, εκδόσεις και τό περιοδικό *Άρχαιικά Νέα* (τχ. 1-23, Οκτώβριος 1990 -Δεκέμβριος 2006) και νά έχει αντίπροσωπευτική παρουσία στό έξωτερικό, συμμετέχοντας στόν διεθνή διάλογο. Συμβολή τής ΕΑΕ ως πρός τά αίτήματα τής όρολογίας και τής εργαλειακής ύποδομής τών άρχειονόμων, κενό πού είχε έντοπιστεί πρίν καν τήν ίδρυσή τής, άποτελεΐ και ή μετάφραση του όγκώδους έγχειριδίου μέ τίτλο *Η διαχείριση τών άρχείων*, μέ επιμέλεια τής Judith Ellis, άπό τήν Έταιρεία Αυστραλών Άρχειονόμων. Τόμος 587 πυκνών σελίδων, σέ μετάφραση τής Ζωής Οικονόμου, επιμελημένος άπό μιá ομάδα πού άποτελεΐτο άπό τήν Χριστίνα Βάρδα, τόν Νίκο Καραπιδάκη, τόν Νίκο Παντελάκη και τόν Ζήση Συνοδινό, κυκλοφόρησε τό 2000, σέ συνεργασία μέ τόν έκδοτικό οΐκο Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, κάλυψε τό μεγάλο κενό και άπάντησε στά γενικά πρακτικά ζητήματα. Η ΕΑΕ διαθέτει και διαδικτυακό τόπο (<http://www.eae.org.gr>), στόν όποιο άποτυπώνεται ή δράση τής. Φυσικά και τό *Έρμηνευτικό Λεξικό Άρχαιικών Όρων* εμφανΐζεται εκεί άπό όπου είναι δυνατή και ή διακίνησή του. Διαδικτυακά τό *Έρμηνευτικό Λεξικό* φαίνεται στό blog e-scriptorium, σέ άναρτημένη καταχώριση πού χρονολογείται άπό τίς 26 Ίουλίου 2010. Μετά τήν εικόνα του έξωφύλλου, παρατίθεται τό προλογικό σημείωμα του Ν. Ε. Καραπιδάκη. Σχόλια ύποδοχής ή κρίσεις εκεί δέν έχουν γίνει.

Κάθε φορά πού πληκτρολογώ τίς λέξεις «άρχειονομία» και «άρχειονόμος», ό αυτόματος όρθογράφος του Η/Υ εμφανΐζει τήν κατσαρή κόκκινη ύπογράμμιση. Δέν τίς άναγνωρίζει ως σωστές, όλο μέ βάζει σέ άμφιβολία, τίς ξανακοιτάζω νά βεβαιωθώ ότι δέν είναι χτυπημένες λάθος. Στά λεξικά αντί για «άρχειονόμος» ύπάρχει ό «άρχειοφύλαξ», ό «άρχειοφύλακας». Άκόμα και στίς μέρες μας ή έννοια τής «άρχειακής συνείδησης» για τό γενικό κοινό, τόν μέσο πολΐτη, είναι μάλλον άπροσδιόριστη και νεφελώδης. Άλλοτε τά άρχαιικά τεκμήρια παίρνουν γιγαντώδεις διαστάσεις και άποκτοΐν άναντίστοιχη βαρύνουσα άξια και άλλοτε άντιμετωπΐζονται μέ κατάφωρη άδιαφορία, μέ άποτέλεσμα νά όδηγούνται στήν καταστροφή, είτε άμεση είτε άργή, μοναδικά ιστορικής σημασίας τεκμήρια. Δέν είναι ξεκάθαρο τό άντικείμενο και ό άκριβής ρόλος τών άρχειονόμων ως επαγγελματιών. Κάθε επιστημονική έκδοση, ένημέρωση, ένέργεια βοηθάει. Υποστηρίξει τούς άρχειονόμους στήν καθημερινότητά τους, καθώς τούς έξοπλΐζει μέ έργαλεία δουλειάς. Στερεώνει τήν θέση τους στήν κοινωνία και ξεκαθαρίζει θολές εικόνες για τό περιεχόμενο τής άποστολής τους. Φέρνει κονύτερα τούς έλληνες άρχειονόμους μέ τό παγκόσμιο γίγνεσθαι, τούς συνδέει μέ τήν διεθνή κοινότητα. Σέ όλα τά παραπάνω συντρέχει τό *Έρμηνευτικό Λεξικό άρχαιικής όρολογίας*.

Έλλη Δρούλια